

VZDĚLAVATELSKÉ LÍSTY

03 | ZÁŘÍ 2023

1899

1944

FRANTIŠEK PECHÁČEK

**František Pecháček
při X. všesokolském sletu
v roce 1938**

Vážené sestry, vážení bratři,

když byl 31. ledna 2019 zákonem č. 49/2019 zařazen 8. říjen – *Památný den sokolstva* mezi významné dny České republiky, hledali jsme symbol, který by tento den co nejlépe vystihoval. Volba tenkrát padla na fotografii Františka Pecháčka z X. všesokolského sletu v roce 1938. Proč právě na ni? Tato momentka z nejslavnějšího z dosavadních šestnácti všesokolských sletů symbolizuje více než cokoli jiného nezlomnou vůli sokolstva čelit veškerým nástrahám, které naši zemi provázely od vzniku sokolského hnutí. Postava sošného sokola se zařatými pěstmi a hrdě vztyčenou bradou pro nás byla přesným vyjádřením toho, co si každoročně v průběhu *Památného dne sokolstva* připomínáme. Stejnou fotografii si ostatně zvolil i Vojenský historický ústav Praha jako základ vizuálu výstavy *Pod křídly Sokola*, kterou připravil v roce 2012 při příležitosti 150. výročí založení Sokola a XV. všesokolského sletu.

Fotograf zachytil v roce 1938 okamžik, který byl pomyslným vrcholem sokolské kariéry Františka Pecháčka. I proto je úvodní článek *Vzdělavatelských listů*, které právě otevíráte, věnován kritickému příspěvku jednoho z odborných pracovníků Oddělení Vzdělavatelského odboru ČOS, zaměřenému na hodnocení sletových skladeb *Přísaha republiky* a *Sokolská brannost*. Na následujících stranách pak naleznete články zachycující celý životní příběh Františka Pecháčka, od jeho začátků v novopackém Sokole, až po slavnou kapitolu činnosti v protinacistickém odboji. Některé příběhy z jeho života jsou chronicky známé, některé pro vás možná budou překvapením. Tím největším jsou ale bez pochyb barevné fotografie doplňující některé články. Pocházejí z filmu věnovaného X. všesokolskému sletu, který nalezli pracovníci Oddělení Vzdělavatelského odboru v rámci probíhající digitalizace audiovizuálních materiálů ze sbírky ČOS.

Rádi bychom tímto číslem *Vzdělavatelských listů* připomenuli zcela mimořádnou osobnost našich dějin první poloviny 20. století. Sokola, vynikajícího sportovce, vojáka, autora nejslavnější sletové skladby a čelného představitele protinacistického odboje, který se nevzdal svých ideálů až do posledních okamžiků života. František Pecháček patřil mezi ty sokoly a sokolky, kteří v letech meziválečného Československa bezezbytku naplňovali Tyršovy ideály sokolské výchovy. Neusiloval o významné funkce, ale vždy byl jedním z těch, kdo spoluvytvářeli dějiny sokolstva.

Přeji vám zajímavé čtení

Michal Burian, vzdělavatel České obce sokolské

PŘÍSAHA REPUBLICY /3-5

tentokrát trochu jinak

SOKOL /6-9

sokol, olympionik, voják

BAREVNÝ FILM /10-11

z X. všesokolského sletu

TORZO NADĚJE /12-15

představitel sokolského odboje

Vedeme energii těm, kteří ji násobí

Časopis SOKOL – Vzdělavatelské listy – samostatná speciální příloha časopisu SOKOL, vydává Česká obec sokolská
| Adresa redakce: ČOS, tiskové oddělení, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1, tel. 257 007 269, e-mail: mburian@sokol.eu
| Redakce: Jana Horká, Michal Burian | Tisk: Tiskárna V&H Print Hlávko s.r.o. | Informace o časopisu podává
a objednávky vyřizuje redakce. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Za věcný obsah článků odpovídají autoři.
Redakce si vyhrazuje právo příspěvky upravovat, krátiť nebo komentovat | MK ČR E 17339, ISSN 0489-6718

PŘÍSAHA REPUBLICY TENTOKRÁT TROCHU JINAK

Psát do periodika České obce sokolské o Pecháčkově skladbě Přísaha republiky „trochu jinak“ znamená vydat se na cestu po tenkém ledu. V kolektivní paměti sokolů totiž skladbu obestírá posvátná aura. Stačí pohlédnout na oficiální internetové stránky České obce sokolské, které z Pecháčkovy skladby implicitně utvářejí legendární symbol celého X. sletu v roce 1938. Snad se vrstva ledu pod nohama neprolomí úplně, vyvine-li se na dalších řádcích úsilí zasadit Přísahu republiky bez patetické krasomluvy do souvztažností sletového programu i do určitých dlouhodobých tendencí, jež byly charakteristické pro Česko, později Československou obec sokolskou.

■ Martin Klement, Oddělení Vzdělavatelského odboru ČOS

KDY BYLA PŘÍSAHA REPUBLICY UVEDENA?

Z některých popisů X. všesokolského sletu může nezasvěcený čtenář lehce nabýt zdání, jako kdyby v centru celé festivity spočívala právě Pecháčkova skladba *Přísaha republiky*. Ve skutečnosti však tato prostná mužů představovala jen jeden z mnoha bodů bohatého sletového programu. Podobně jako již předchozí všesokolské slety byl i X. slet několikadenní událostí s řadou akcí probíhajících od rána do večera. Červen roku 1938 vyhradili organizátoři takzvaným předsetlovým slavnostem,

jež zahrnovaly IV. středoškolské hry, slet sokolského žactva a slet sokolského dorostu. Paralelně se závody dorostenců koncem června se uskutečnily i mezinárodní tělocvičné závody. Hlavní sletové dny dospělého členstva se následně odehrávaly od pátku 1. července do středy 6. července. Zatímco během prvních dvou dní byl program vyplněn převážně rozmanitými typy závodů, které se konaly mimo hlavní strahovský stadion, počínaje nedělí 3. července se sletové události koncentrovaly na sletišti. Po dopoledních zkouškách v neděli, pondělí a úterý předvedli sokolové

a sokolky divákům svá veřejná vystoupení. V této souvislosti se na programu sletu poprvé objevují mužská prostná *Přísaha republiky*. Podle úředního sletového průvodce měla skladba stát v úvodu dlouhého nedělního pásma performancí, které dále sestávalo například z ženských prostných či ze cvičení jugoslávských sokolů a sokolek. Z památníku sletu ale vyplývá, že skladba byla přesunuta na závěr a celý odpolední program naopak uzavírala. Pondělní a úterní odpolední pořad opět nabízel přehlídku několika masových cvičení. Pecháčkovou *Přísahou republiky* se tentokrát začínalo. Jako jediná ze všech skladeb se dočkala uvedení během všech tří dní, a získala tak mezi ostatními skladbami prominentní postavení.

V JAKÉ ČÁSTI SKLADBY SE PŘÍSAHALO?

Pecháček při práci na skladbě spojil své síly s hudebním skladatelem Janem Seehákem. Společně rozčlenili skladbu do pěti částí. V prvních třech částech se snažili pomocí hudby a pohybů symbolizovat jednotlivé historické země republiky Československé. Česká polka určila charakter „pohybové rušných cvičení vstupních pro I. sestavu“. Na tuto veselou taneční melodii navázal v II., pomalejší sestavě vážný tón moravskoslezských písní, vystřídaný nakonec temperamentní hudbou na slovensko-podkarpatskoruské motivy. Závěrečná III. sestava proto opět vynikala dynamickými pohyby, mezi nimiž nechyběly taneční kroky a poskoky. Každou část navíc ještě uzavírala píseň vystihující danou oblast republiky. Nezpívali ji ale cvičenci, nýbrž pěvecký sbor, který se s orchestrem nacházel v hudební místnosti východní tribuny strahovského stadionu. Odtud se zvuk pomocí speciálního rozhlasového zařízení nesl celým stadionem. Když muži docvičili III. sestavu, zůstali v pozoru, aby v posledních dvou částech skladby přistoupili k samotné přísaze republiky. Z reproduktorů se začala linout tlumená hudba, jež rozváděla motivy státních hymen, a do ní vstoupil hlas upomínající

cí bojovat za republiku po vzoru všech, kdo neváhali již dříve pro vlast položit život. Na počátku recitace cvičenci pletně sklopili hlavy na pravou stranu, při slovech o připravenosti k boji je rázem vzpřímili, a jakmile bylo mluvené slovo u konce, začala závěrečná pátá část skladby, nadepsaná v rozpisu pohybů jako *Boj* a znázorňující bojové cvičení. Představení vygradovalo mohutným chorálem, jenž údajně připomínal „*polní rotý husitského bratrstva*“. Odhodlanost bránit vlast proti všem se v chorálu snoubila s varovnou vizí smrti všech „*zemězrádců*“, kteří na obraně nebudou participovat. V Pecháčkově původní představě měli cvičenci zpívat chorál společně se sborem, aby se tak zvýšil účinek monumentality, avšak náčelnictvo od tohoto záměru ustoupilo „*z obavy, že by se zpěváci rozešli*“. Rozhodnutí náčelnictva zhatilo Pecháčkem naplánovaný efektní závěr celé performance a prý značně „*sklíčilo*“ i samotné cvičence. Těch se navíc na cvičišti nesešlo ani takové množství, jaké původně Pecháček chtěl. Plochu stadionu zamýšlel vyplnit 30 000 sokoly, leč v první den vystoupení jich cvičilo 28 600, v druhý den jich bylo ještě o 1 400 méně a 5. července se jejich počet vyšplhal jen na 28 200.

V ČEM BYLA SKLADBA ORIGINÁLNÍ?

Vysoký počet cvičenců je nakonec možné chápat jako jedinou inovativnost Pecháčkovy díla. Nikdy před tím totiž na sokolských sletech necvičilo najednou tolik sokolů či sokolek. Pro srovnání lze uvést, že se během předcházejícího sletu v roce 1932 podílelo na cvičení mužských prostných přibližně 17 000 sokolů. Z tělocvičného hlediska ale skladba nic zásadně nového nepřinesla, a dokonce sklídila kritiku ze strany Augustina Očenáška, významného metodologa tělocviku, jenž rozpracováním zásad rytmické gymnastiky zásadně ovlivnil podobu sokolského cvičení. „*O jednotlivostech předvedených cvičení prostných je těžko psát,*“ hodnotil Očenášek dojem, který na něj zanechala stěsnaná masa cvičících sokolů. Podle něj „*v tom mezerém postavení byla to jen hmota a to, co ukazovala, byl projev kolektiva, hromadného množství.*“ Trochu trpce Očenášek uzavíral, že pohyb celku měl v daném okamžiku větší význam „*nežli tělocvičné prvky.*“ Rovněž propojení cviků s hudbou, zpěvem a recitací nebylo žádnou novinkou. Již prostná cvičení mužů pro všesokolský slet v roce 1932 od náčelníka Sokolské župy Plzeňské Emila Štrunce byla provázena hud-

bou, kterou zkomponoval Josef Klíčka, a proložena byla vzosným chorálem Augustina Šípa, starosty plzeňské župy. Štruncova skladba navíc vyzněla velkolepěji nežli Pecháčkovy prostná. Sice při ní nevystupovalo tolik cvičenců jako v roce 1938, ale na rozdíl od sokolů, kteří cvičili *Přísahu republiky* za doprovodu orchestru a sboru, všichni účinkující v roce 1932 zpívali. Chorál 17 000 hlasů měl natolik silný účinek, že se podle Karla Čapka, jenž podívanou sledoval z tribuny, musel člověk téměř ohlížet tázaje se: „*Je to nade mnou? Zpívají to lidé za mnou a kolem mě? Ten hlas se nezdá odnikud vycházet.*“ Co však ve Štruncově skladbě ještě scházelo, byla recitace. Hlas, který se roku 1938 během *Přísahy republiky* nesl nad sklopenými hlavami cvičenců a nabádal bojovat za vlast, tudíž může být považován za určité novum, nicméně pouze v kontextu všesokolských sletů. Roku 1934 se totiž na strahovském stadionu konala III. dělnická olympiáda, během které muži předvedli „*nové pojetí tělocvičné skladby*“, spojující „*stránku tělocvičnou s recitací básnického slova, hudbou a zpěvním prvem.*“ Nelze tedy vyloučit, že se Pecháček při koncipování své skladby inspiroval olympiádními prostnými Svazu Dělnických tělocvičných jednot.

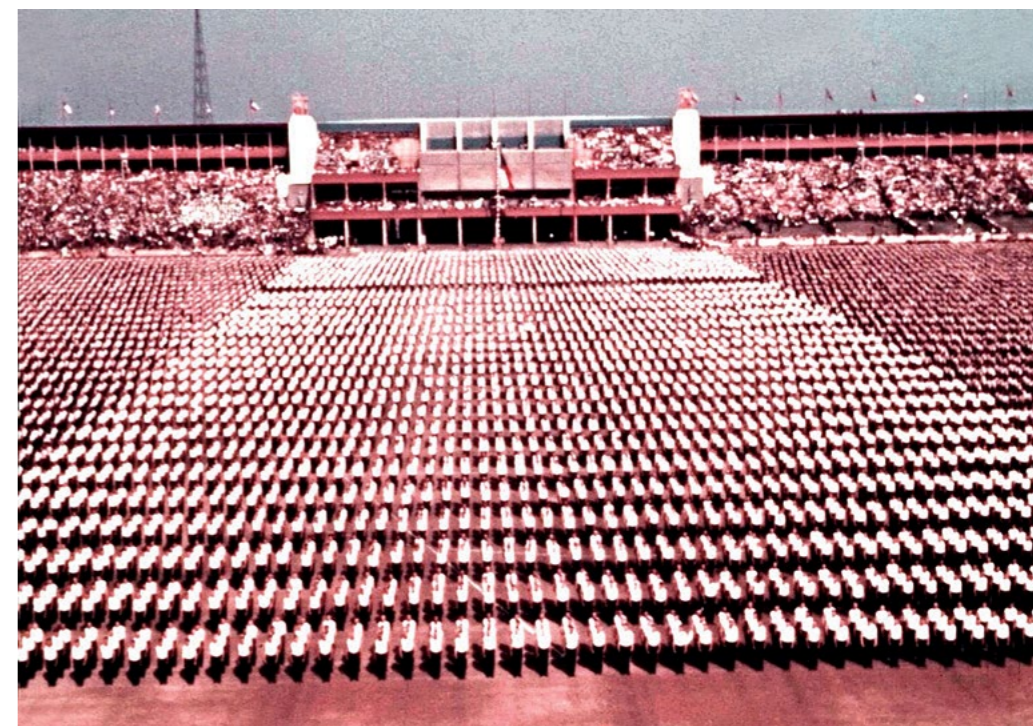
KDE ZŮSTALY ŽENY?

Nepřiliš originální byla Pecháčkovy skladba i celým svým námětem, soustředěným do snahy prezentovat „*30 000 sokolských borců*“ jako „*sokolský armádní sbor.*“ Ve znamení bojovnosti stál totiž celý X. všesokolský slet. Kromě *Přísahy republiky* zařadili organizátoři do programu i Pecháčkovy zvláštní vystoupení mužů se signifikantním názvem *Sokolská brannost* a s téměř stejnou výpovědí jako *Přísaha republiky*. Ve shodném duchu se dále nesla celkem devětkrát hraná slavnostní sletová scéna *Budovat a bránit*, ukazující sokoly jako zachránce ideologicky rozháraného a ze všech stran ohroženého národa. A nikoli náhodou uzavíralo sletové dny 6. července veřejné vystoupení armády na stadionu.

X. slet tímto vším reagoval na vyostřující se zahraničně-politickou situaci, zároveň ale nijak nevybočoval z tradice předešlých sletů, v nichž přinejmenším mužská cvičení šlo jen obtížně interpretovat jinak než projev síly určené k potencionálnímu boji. Vždyť kupříkladu při prostných v roce 1932 zpívali muži na melodii písně *Ktož sú boží bojovníci* slova „*Vzhůru, bratři! Vůdce volá! K slunci paže pozdvihněm!*“ a při sletu v roce 1907 předvedly župy cvičení s „*kopí[mí], krajčáky, cepy, palcáty, čakany a pušk[ami]*“. V genderovém pojetí sokolstva patřila bojeschopnost společně s fyzickou silou k výhradním atributům „*pravé*“ maskulinity. „*Pravou*“ feminitu naopak měla definovat krása a ladnost. Proto nepřekvapí, že v roce 1938 přísahali republice jen muži, zatímco ženy cvičily skladby plné „*tělocvičného krasocitu*“ a „*neskonale půvabných pohybů*“.

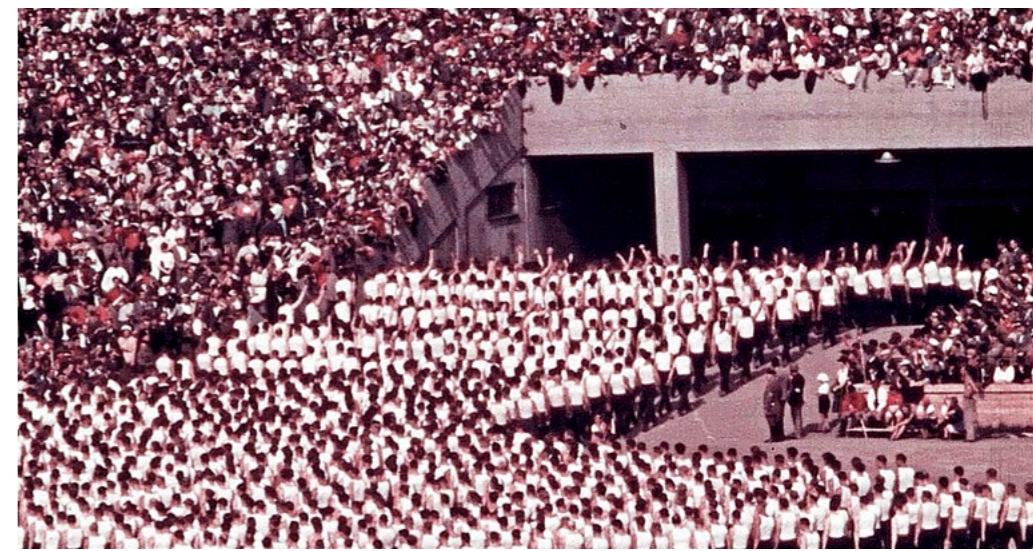
JE PŘÍSAHA REPUBLICY AKTUÁLNÍ?

Třebaže se *Přísaha republiky* v tělocvičném, choreografickém ani tematickém ohledu nevyznačovala výraznou novostí, stala se jedinou sletovou skladbou, která zůstává ukotvena v sokolském povědomí a která je nadto známa i širší veřejnosti. K její legendárnosti bezesporu přispěla nejen závratná cifra účinkujících sokolů, ale také Pecháčkovy schopnost vyslat pomocí skladby srozumitelný signál naděje všem, kdo si uvědomovali závažnost někdejší politické situace. Nemálo ke známosti *Přísahy republiky* dopomohl koneckonců rovněž Pecháčkův tragický osud. Z dlouhé řady sokolských sletových skladeb se *Přísaha republiky* vyjímá také tím, že některé její sekvence – zejména z první části věnované Čechám – jsou dodnes mužskými členy ČOS cvičeny při různých příležitostech a pro rozmanité účely. Za zvuku Smetanovy Vltavy zdvihali sokolové paže podle Pecháčkovy rozpisu například během svého vystoupení na všesokolském sletu roku 2018 v pražském Edenu, tytéž cviky se objevují v kombinaci s maršem *Hoj vzhůru, pestrý sokole* na videu, jež před dvěma roky

natočili sokolové společně s vojáky k oslavě dne ozbrojených sil 30. června. Primárním cílem takovýchto novodobých reminiscencí sice může být uctění památky Františka Pecháčka, nicméně replikací pohybů v uvedených kontextech je zároveň až už vědomě nebo nevědomě vyjadřována též identifikace s hodnotami, z nichž především bojovnost či patriarchálně laděná maskulinita mají silný potenciál působit v momentálních, zcela odlišných politických a sociálních podmínkách poněkud problematicky. Ve srovnání se sokolskými inscenacemi Pecháč-

kových prostých roku 2018 a 2021 měla *Přísaha republiky* velmi odlišné pojetí ve stejnojmenném klauzurním díle, performovaném 15. června 2023 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové – impresivní perzifláží mužské sletové skladby z roku 1938 zde vyvrcholila brilantní satira o hledání smyslu dnešního vlastenectví. Největší odkaz Pecháčkovy skladby tak možná spočívá právě v brizanci, jež vzniká z napětí mezi patetickým a parodickým zpracováním některých částí *Přísahy republiky* a jež podněcuje k přemýšlení nad rozličnými aspekty české společnosti.

SOKOL, OLYMPIONIK, VOJÁK

Během necelých padesáti let svého života se František Pecháček nesmazatelně zapsal do historie sokolského hnutí i naší země. Sokolství určovalo celou jeho životní dráhu od začátků v novopacké sokolovně až po poslední okamžiky strávené mezi bratry v koncentračním táboře Mauthausen. Skvělý gymnasta, olympionik, zakladatel vojenské tělovýchovy, vedoucí cvičitelských škol v Tyršově domě, autor sletových skladeb i čelný představitel sokolského protinacistického odboje podílející se na přípravách atentátu na Reinharda Heydricha. To vše je životní příběh jednoho jediného člověka...

■ Michal Burian, vzdělavatel ČOS

František Pecháček se narodil 15. února 1896 v Záhornici u Městce Králové Janu Pecháčkovi a jeho manželce Barboře rozené Tučkové. Do jeho dětského světa vstoupil v roce 1908 sokolský slet v Městci Králové, který ovlivnil celý jeho budoucí život. V roce 1912 se rodina přestěhovala do Nové Paky, kde v místním Sokole vynikal nejprve jako cvičenec na náradí a později i jako úspěšný cvičitel dorostu i mužů. Členem novopackého Sokola byl v letech 1912 až 1920. Ač vyučený zedník, nikdy se tomuto povolání vážně nevěnoval. Vždy vítězilo sokolské cvičení. Zásadní směr jeho život nabral po první světové válce, kterou prožil především na italské frontě. Mladé republice se nedostávalo téměř ničeho, jedině, čeho byl dostatek bylo nadše-

František Pecháček

ní. U sokolů a sokolek pak větší, než u kohokoliv jiného. V listopadu 1918 vstoupil do I. pluku Stráže svobody, s nímž se v létě 1919 zúčastnil bojů na Slovensku. První sokolské jednotky bojující na Těšínsku či na Slovensku splnily bezesbytku Tyršovu historickou vizi Sokola jako národního vojska. Skutečnou armádu nového státu ale bylo teprve třeba vybudovat.

PODDŮSTOJNÍKEM ARMÁDY

V prosinci 1918 se stal náčelníkem odboru pro tělesnou výchovu mládeže na Ministerstvu národní obrany náčelník Československé obce sokolské Jindra Vaniček. Odbor zodpovídal především za rozvíjení tělesné výchovy v armádě vycházející ze zkušeností legií stojících na sokolských základech. Spolupráce vojenských útvarů s místními sokolskými jednotami sice fungovala, záhy se ale projevil nedostatek instruktorů. Ve Strakově akademii se proto uskutečnil za spolupráce ČOS první čtyřtýdenní tělocvičný kurz. Vaničkovu odboru bylo svěřeno i vybudování a organizace vojenského školství. V roce 1919 vznikla Vojenská škola pro tělesnou výchovu, jejímž prvním úkolem bylo, aby měl každý vojenský útvar alespoň jednoho absolventa školy. V Praze a v Brně zavedla škola postupně tříměsíční kurzy. V roce 1920 vydal odbor prozatímní předpis o vojenské tělesné výchově. Lhostejnost k armádě a nechuť k vojenské službě se snažil odbor vymýtit mimo jiné i prostřednictvím vystoupení vojenských oddílů na různých závodech.

Škola potřebovala současně schopné instruktory i závodníky. Jedním z nich se stal v září 1920 i František Pecháček. Po přestěhování do Prahy vstoupil v roce 1920 do Sokola Malá Strana, po dvou letech se ale stal cvičitelem karlínského Sokola. Důvodem byla možná i skutečnost, že vedoucím instruktorů Vojenské tělocvičné školy – jak zněl nový název – byl štábní

kapitán František Erben, od roku 1921 náčelník Sokola Karlín. Nebyl to samozřejmě nikdo jiný, než legendární závodník a první sokolský účastník olympijských her, který se zúčastnil II. her v Paříži v roce 1900. František Pecháček se tak mohl významným způsobem podílet na budování silné armády mladého státu a naplňovat tak i Tyršovu ideu sokolské brannosti.

V roce 1925 přišla velká výzva. Devětatletý rotmistr František Pecháček byl československou vojenskou správou vyslán do Anglie. Této pocty se mu dostalo jako nejlepšímu instruktorovi Vojenské tělocvičné školy. Na žádost britské vojenské správy měl v Armádní škole tělesné výchovy (Army School of Physical Training) v Aldershot absolvovat tříměsíční kurz a následně vést měsíční kurz československé tělovýchovy a gymnastiky pro britské vojáky. Před ním ve škole obdobně působil instruktor dánské vojenské školy, který se snažil Angličanům nepříliš úspěšně přiblížit Bukhův systém.

Jednalo se o zcela mimořádnou formu uznání významu sokolského tělocvičného systému. Právě kurzy v Aldershot vychovávaly instruktory tělocvičnicku pro celou britskou armádu i námořnictvo. Na začátku 20. století zde svůj tělocvičný systém předváděli švédští instruktoři, díky čemuž byl v roce 1908 švédský tělocvičný systém přijat za základ výcviku britské armády. Vše začalo již o dva roky dříve, když inspektor tělesné výchovy v britské armádě plukovník Campbell navštívil na studijní cestě Dánsko, Švédsko, Belgie, Německo a Československo. Shlédl nejen cvičení Vojenské tělocvičné školy, ale i Sokola Pražského, karlínského a vinohradského. Právě z jeho popudu byl pozván český instruktor. Ač zastánce švédského tělocvičného systému, na cestě ho zaujal především český sokolský, u něhož našel celou řadu předností. Ve své přednášce mimo jiné zmínil: „Malý národ, a přece bychom se mohli mnohému v tělesné výchově od něho učit. Ani ve Francii

Instruktoři Vojenské tělocvičné školy – František Pecháček druhý zprava. Poděkování za poskytnuté fotografie doplňující článek patří rodině Pecháčkově.

„nenášel jsem této svěží radosti z tělocvičnicku.“

Hned první den uchvátil Pecháček frekventanty školy cvičením na koni na šíř. Na jeho další přednášku spojenou s předváděním cvičení na hrazdě, bradlech a koni na šíř se do Aldershot

Rotmistr Pecháček na kurzu v britském Aldershot

sjelo na 150 instruktorů od různých vojenských útvarů, včetně zástupců námořnictva a letectva. Na konci cvičení jej velitel školy, plukovník E. L. Henslow, představil jako jednoho z nejlepších gymnastů, jehož jméno je tak těžké, že se je neodvážil vyslovit, zato křestní jméno je pro všechny Frank. A tak se stal František Pecháček na čtyři měsíce Frankem.

Zatímco Angličané obdivovali Frankovy výkony na náradí, on byl uchvácen celkovou sportovní atmosférou Anglie. Fascinovalo ho množství hřišť, která viděl cestou po anglickém venkově. Při výcviku nových instruktorů jej naopak zarážela jednotvárnost cvičení v porovnání s pestrostí Tyršovy sokolské soustavy. Po skončení tříměsíčního kurzu svolala škola instruktory ze všech posádek, aby absolvovali ukázkou výcviku československé armády. Pecháčkův pobyt se tak protáhl na čtyři měsíce. Československý vojenský přidělenec přivezl i film ze VII. všesokolského sletu a další výcvikové filmy z produkce pražské Vojenské tělocvičné školy.

Výcvik ve Vojenské tělocvičné škole

Boxerský výcvik v Aldershot

Zejména hromadné sletové skladby vzbudily velké překvapení a zájem.

ČLEN PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÉ OLYMPIJSKÉ VÝPRAVY

Jak již bylo řečeno výše, život Františka Pecháčka by vydal za několik. Souběžně s činností v československé

branné moci se stal členem závodního gymnastického družstva ČOS, s nímž dosáhl řady mezinárodních úspěchů. V srpnu 1920 odcestoval na olympijské hry do belgických Antverp, kde mohl poprvé reprezentovat Československou republiku. Po letech vzpomínal, jak se slavnostní nástup gymnastických družstev neobešel bez problémů. Československé družstvo nastupovalo jako poslední, na rozdíl od všech předchozích bez vlajky a bez hymny. Tu náhle někdo z Američanů zvolal: „Sokols bravo!“ Tribuny ožily a do toho začala hrát hudba britskou hymnu God Save the King. Osud našemu družstvu bohužel nepřál i nadále. Špatný výklad pravidel znamenal, že do Antverp přicestovalo pouze šestnáctičlenné sokolské družstvo. Vítězná Itálie, stříbrná Belgie i bronzová Francie po 24. Při větším počtu závodníků by československé družstvo nepochybně zvítězilo. Takto získalo nepopulární čtvrté místo a na první zlatou olympijskou medaili si Československo i sokolstvo muselo počkat další čtyři roky do Paříže.

Po skončení soutěže byla delegace sokolstva pozvána na audienci k belgickému králi. Vedoucí výpravy Jindra Vaniček ale s oficialitami ne-

počítal a neměl kompletní sokolský kroj. Musel si tedy jeho části vypůjčit od Františka Pecháčka a dalších členů výpravy. Po návratu se svým typickým humorem všem sdělil: „Ani nepoznal, že jsem celý vypůjčený, tak co je to za krále?“

MISTR SVĚTA V GYMNASITICE

Zatímco olympijská medaile Františku Pecháčkovi o vlásek unikla, vynahradil si to o dva roky později na prvním poválečném mistrovství světa ve sportovní gymnastice v Lublani (od roku 1903 pořádala Evropská gymnastická federace FEG (v roce 1921 přejmenovaná na Mezinárodní gymnastickou federaci FIG) soutěže, které byly později zpětně uznány jako mistrovství světa). Již v roce 1921 se účastnil úspěšné výpravy ČOS do Lille na mezinárodní soutěž pořádanou Unií francouzských gymnastů. Toto vítězství předznamenalo jeho životní úspěch v jugoslávské Lublani. V roce 1922 si odtud odvezl hned dvě zlaté medaile – z hlavní soutěže družstev i z víceboje jednotlivců. Ve svých třiceti letech si v roce 1926 jako nejstarší člen výpravy zopakoval zlatý úspěch v soutěži družstev na mistrovství světa v Lionu.

V čele sokolského družstva na mistrovství světa v Lublani 1922

VE SLUŽBÁCH ČOS

František Pecháček věnoval službě v československé branné moci téměř deset let života. Jako tělovýchovný instruktor měl na starosti nejen vlastní fyzickou zdatnost vojáků, ale i vyhledávání případných sportovních talentů. Jeho činnost v rámci armády i Sokola tak tvořila doslova spojitě nádoby. V roce 1926 čekala Československou obec sokolskou mimořádně slavnostní událost. Při příležitosti VIII. všesokolského sletu věnoval prezident T. G. Masaryk sokolstvu na Pražském hradě nový prapor. Z jeho rukou jej převzal starosta Sokola Josef Scheiner, aby ho vzápětí předal prvnímu praporečníkovi. Možná již tušíte, že jím nebyl nikdo jiný než František Pecháček. Ve stejném roce se jako čerstvě povýšený štábní rotmistr oženil s náčelníci karlínské sokolské jednoty Emilií Reimannovou.

Pecháček na hrazdě na mistrovství světa v Lublani 1922

Gymnastická postava Františka Pecháčka několikrát inspirovala i výtvarné umělce. Můžeme jej tak nalézt na plakátech, plastikách i mincích. Sochaři Emanuelu Kodetovi stál opakovaně modelem pro plastiky sokolského borce, sochař a medailér Josef Šejnost použil jeho postavu jako model pro líc přebornické medaile ČOS a výtvarník Otakar Španiel dokonce na jubilejní svatováclavský dukát.

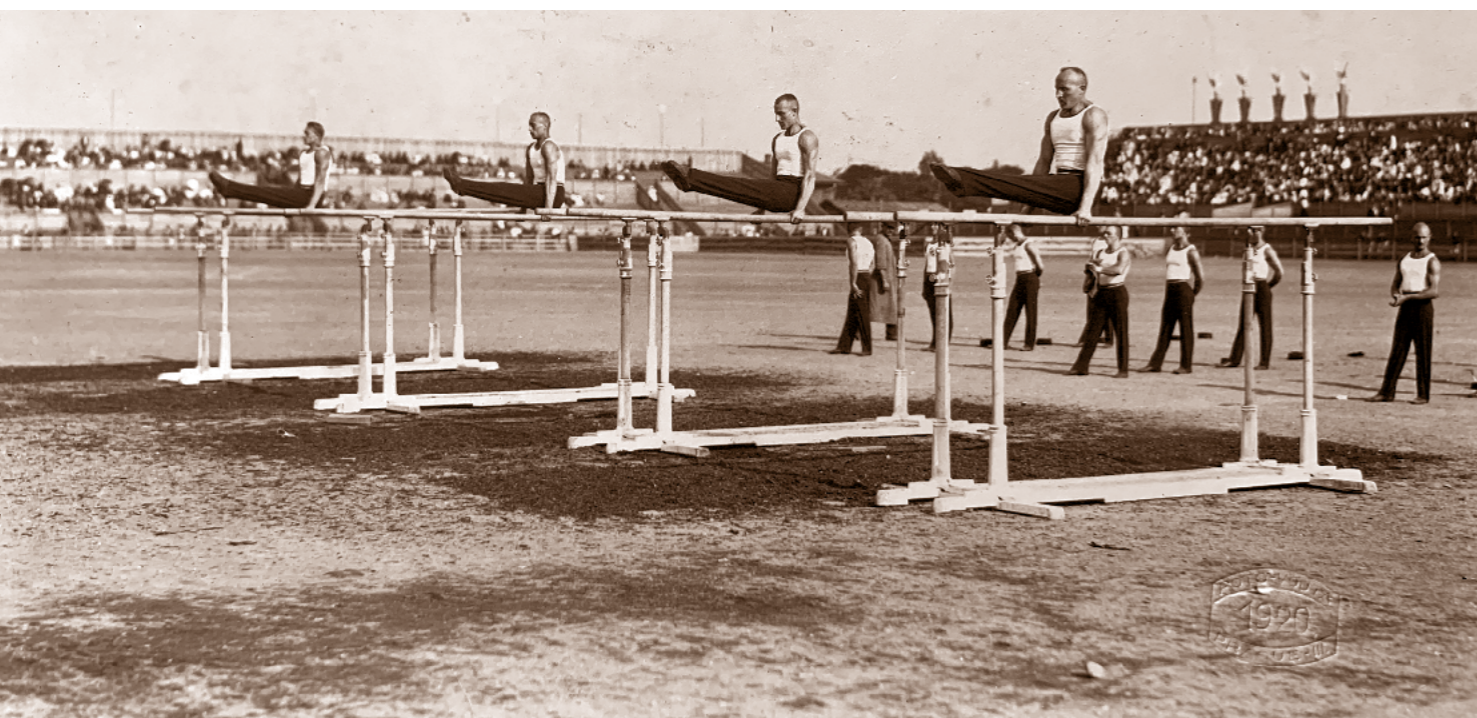
V květnu 1928 opustil František Pecháček řady armády a naplno se začal věnovat práci v Československé obci sokolské. Stejně jako ve své závodní i vojenské kariéře, i tentokrát spojil svůj osud s Jindrou Vaničkem, výsledkem jehož celoživotního úsilí bylo v roce 1925 zřízení Stálých cvičitelských škol ČOS v Tyršově domě. Po odchodu z armády zde Pecháček převzal po Františku Erbenovi funkci učitele tělesné výchovy. Měl tak jedinečnou možnost podílet se na výchově generace sokolů a sokolek, která později obstála tváří v tvář dvěma totalitám.

Měli bychom zmínit i jeden z případů dokládajících jeho mimořádnou osobnost. V roce 1936 se sokolské závodní družstvo účastnilo berlínské olympiády. Měl to být velký sportovní střet dvou nejslavnějších tělocvičných systémů – německého turnerského a českého sokolského. Olympiáda se jak známo stala obrovskou propagandistickou akcí nacistického režimu.

Neúspěch sokolského družstva, které skončilo až čtvrté, tak mnozí přičítali zaujatým rozhodčím, kteří pomáhali domácímu družstvu. Ať již to bylo jakkoliv, František Pecháček mezi stěžovatele nepatřil. Naopak zcela spravedlivě v článku věnovaném olympiádě uznal, že ne všichni naši borci podali výkony odpovídající jejich schopnostem. Takový byl František Pecháček, nikdy se za nic neschovával a vše řešil dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Tak prožil i poslední roky svého života.

František Pecháček stál modelem pro plastiky Emanuela Kodeta

Při cvičení na bradlech na olympijských hrách v Antverpách 1920 (první zleva)

BAREVNÝ FILM Z X. VŠESOKOLSKÉHO SLETU

Sbírka České obce sokolské, kterou spravuje Oddělení Vzdělavatelského odboru ČOS, obsahuje celou řadu zcela unikátních předmětů. Postupné zpracovávání sbírky tak přináší nejedno překvapení. Jedním z posledních je zjištění obsahu 16mm filmového záznamu skladeb X. všesokolského sletu z roku 1938. Díky probíhající postupné digitalizaci audiovizuálních materiálů, které jsou součástí sbírky, se podařilo nalézt zcela unikátní barevné filmové záběry, včetně předvčívání Františka Pecháčka při skladbě *Přísaha republiky*. Uvědomíme-li si, že prvním československým barevným celovečerním filmem, byl Jan Roháč z Dubé režiséra Jana Borského z roku 1947, je barevný záznam sletových skladeb opravdovou raritou. Ve své době šlo o nový a velmi drahý filmový materiál Kodachrome firmy Eastman Kodak, který byl používán jen zcela výjimečně od roku 1935. Dosud byly známé pouze barevné záběry sletu od významného amatérského filmaře a předsedy Českého klubu kinoamatérů Stanislava Olmera. Bude jistě zajímavé vypátrat i autora filmu nacházejícího se ve sbírce ČOS v krabicích firmy Sufra – Foto Suchánek, První československá laboratoř pro úzký 16mm bezpečnostní film sídlící v Pařížské ulici v Praze.

TORZO NADĚJE

FRANTIŠEK PECHÁČEK JAKO PŘEDSTAVITEL SOKOLSKÉHO ODBOJE

Ve všeobecném měřítku představoval český odboj nejdéle trvající protinacistickou rezistencí vůbec. V osudových okamžicích 15. března 1939, kdy v Berlíně vyhrožoval Göring prezidentu Háchovi bombardováním Prahy, se v Tyršově domě sešli vrcholní představitelé ČOS, aby zlikvidovali kompromitující materiály o spolupráci s armádou a zachránili nejcennější kusy ze sbírek sokolského muzea a knihovny. Sokolský protinacistický odboj započal tedy ještě před příchodem německých vojsk a trval až do jejich odchodu. František Pecháček představoval jeho hybnou sílu. Neúnavnou, nebojácnou a věrnou až do posledních okamžiků. ČOS si jej připomíná s hrdoostí. A v těchto dnech, kdy se neklidná Evropa po osmdesáti letech opět probouzí do nejistoty válečného konfliktu, snad více, než kdy dříve.

■ Jan B. Uhlíř, vedoucí Oddělení Vzdělavatelského odboru ČOS

Dnes již nevíme, zda František Pecháček (1896–1944), jedna z nejrepresentativnějších osobností meziválečného sokolského hnutí, znal báseň Viktora Dyky „Země mluví“. Básník, který zemřel ještě před Hitlerovým

František Pecháček, počátek 20. let XX. století

uchopením moci, viděl do budoucnosti a v obavách varoval před zbabělostí: „Haj si mě. Braň si mě. Neoslyš matky. Haj si mě. Braň si mě. Ať shoří statky, pole ať udupou, zničí. Zítřka zas sítě vzklíčí... Neoslyš slova varující: Neprodej úděl za čochovici. Třeba mě opustíš, nezahynu. Ale víš, kolik sem přijde stínů?“ I kdyby Pecháček Dyka nikdy nečetl – což považuji za nepravděpodobné – byl si velmi dobře vědom, jaká síla vyrostla v pouhých pěti letech v našem sousedství pod taktovkou dynamického nacistického režimu a že stíny, které vyvstaly na naší západní, jižní i severní hranici, představují pro poslední demokracii střední Evropy smrtelnou hrozbu. Dokud mohl, bojoval s otevřeným hledím: Jeho skladby „Sokolská brannost“ a „Přísaha republiky“, které stvořil pro X. všesokolský slet, hovoří jasně. Celistvost Pecháčkovy osobnosti jenom dokresluje sebevědomí, s nímž tehdy, na počátku července roku 1938, předstoupil před 30 000 mužů (a čtvrtmiliónu diváků) na Masarykově stadionu – a obě

skladby suverénně a bez sebemenšího zaváhání předvedl.

S nemenší mírou odvahy a sebevědomí se František Pecháček vrhl do víru sokolského protinacistického odboje. Fakt okupace považoval, stejně jako celá ČOS, za skvrnu na národní cti, již je nutno smýt. Třeba i za cenu životů. Kdo jiný by ostatně měl lépe vědět než členové ČOS, že národní svoboda se v konečném důsledku získává pouze krví a železem?

Podle náčelníka Miroslava Klingera bylo cílem Obce sokolské v odboji (OSVO) „...zbavit se okupantů a zneškodnit jim práci.“ Klinger dále poznamenal: „...stavěl jsem základy sokolského odboje a s podrobnostmi seznamoval jsem dr. Pechláta, dr. Bukovského a cvičitele ČOS Pecháčka, kteří všichni jsou dnes, bohužel, mrtví. Sem spadá na př. umožnění přechodu hranic Vojtovi Benešovi... takřka hromadný vývoz našich chlapců do naší zahraniční armády prostřednictvím župních náčelníků sokolských... Zařídil jsem odbojové sokolské středisko v Brně, v Moravské Ostravě a v Táboře...“

Pod novým vedením ČOS (náčelník Augustin Pechlát, starosta Josef Truhlář) přešel sokolský odboj v červnu 1939 definitivně do podzemí, když vytvořil ilegální ústřední vedení ČOS, maskované pod názvem Komise pro styk se župami. Do jejího čela, které představovalo ilegální náčelnictvo pověřené řízením odbojové činnosti v celém hnutí, byl jmenován náčelník Župy Scheinerovy, Otakar Klich. Dalšími členy se stali Ladislav Vaněk, Bohumil Havel, František Bláha, Svatopluk Svoboda, Jan Plánička a Evžen Penniger. Zemským velitelem OSVO pro Čechy byl jmenován František Pecháček, pro Moravu pak Štěpán Drásal. V srpnu 1939 vznikla tzv. Ilegální pětka, která do značné míry zdvojovala rezistenční vedení ČOS. Jejími členy se stali A. Pechlát, F. Bláha, J. Truhlář, E. Köppl a J. V. Keller. Pětka představovala centrální řídicí orgán ilegální ČOS s celoprotektorátním dosahem, do jehož pravomoci přímo spadalo zpravodajství a styk se zahraničím, financování odboje a vlastní orientace

ČOS v rámci dalších rezistenčních organizací. Pětka se tak stala nejvyšším ideovým vedením ilegální ČOS, zatímco Komise se soustředila na vlastní realizaci rezistenční činnosti, která po pádu Polska zahrnovala především úzkou spolupráci s vojenskou odbojovou organizací Obrana národa (ON), výstavbu struktur OSVO (na župním základu), zpravodajskou činnost, distribuci ilegálního tisku a podporu rodin perzekvovaných.

Na jaře 1940 vzniklo Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD), které vytvořilo dvě pracovní rezistenční sítě, z nichž vertikální byla přímo napojena na OSVO a její zemské velitele Pecháčka a Drásala. V srpnu 1941 byla právě na platformě ÚVODu vytvořena společným Petičního výboru Věrní zůstaneme (PVVZ) s OSVO patrně nejpočetnější protektorátní odbojová struktura. Tento akt však současně představoval předzvěst pádu tzv. druhé odbojové garnitury. Příchod zastupujícího říšského protektora Heydricha změnil všechno a všechny. Dne 30. září 1941 byl popraven náčelník ČOS Augustin Pechlát a v noci ze 7. na 8. říjen došlo k tzv. Akci Sokol a vzápětí nato i k rozpuštění ČOS. Zatčeno bylo na 1500 představi-

František Pecháček při natáčení instruktážního snímku režiséra Jana Svitáka ke skladbě „Přísaha republiky“, filmové ateliery Folia, Praha-Radlice, 1937

telů hnutí, jejichž životní pouť skončila ve většině případů na jaře 1942 v koncentračním táboře Osvětim.

Citelně zasaženou strukturu OSVO se pokusil revitalizovat Ladislav Vaněk, z jehož podnětu vznikla organizace Jindra, která koptovala dosud nezasažené struktury vedení OSVO. František Pecháček, který se štěstím unikl zatčení, se vzápětí stal členem radikální odnože Jindry, skupiny Říjen, kterou založil bývalý starosta Župy Krušnohorské-

František Pecháček jako cvičitel gymnastů ČOS na nádvoří Tyršova domu. Druhý zprava Libor Zapletal, budoucí člen desantu Bivouac, druhá polovina 30. let XX. století.

František Pecháček na X. všesokolském sletu, Masarykův stadion, 3. červenec 1938

-Kukaňovy Jan Zelenka. Její představitelé uvažovali stejně jako plk. František Moravec v Londýně, tj. dle starozákonního „oko za oko, zub za zub“ hledali možnost odvety. Ta se naskytla po seskoku desantu Anthropoid, jehož cíl představovala likvidace Reinharda Heydricha. Jan Kubiš byl z kraje roku 1942 „prověřen“ v Pecháčkově bytě na Smíchově: „...Po rychlém úvodu, při němž si obě strany daly znát, že jsou na vše připraveny – parašutista položil na stůl svoji pistoli a držel na ni stále svoji ruku – jsme přikročili k vlastní zkoušce. Ptali jsme se ho na jména osob, o nichž jsme věděli, že jsou v Londýně. Znal je. Poznal je i na fotografiích, které jsme mu předložili. Zjistil jsem podle jeho přízvuku, že je Moravan. Jeho přesné místní znalosti, které jsem právě já mohl nejlépe kontrolovat a celý jeho zjev dávaly se vším ostatním zárukou, že nejde o nastrčeného provokatéra. Nechtěl přirozeně mlu-

vit o sobě a o svém druhovi, ale nabídl spolupráci a přijal naši pomoc. Na této schůzce bylo rozhodnuto, že záležitosti parašutistů, to jest starost o jejich potřeby a ubytování vezme na sebe Zelenka – Hajský.“ Jan Zelenka – „generální ubytovatel“ Anthropoidu – mu (společně se skupinou Říjen) poskytl veškerou myslitelnou podporu. Zlegalizoval pobyt parašutistů a s pomocí MUDr. Břetislava Lyčky i jejich vynětí z pracovní povinnosti. Zajistil rovněž kmenové listy a potravinové lístky, síť záchytných adres i nadstandardní dodávky potravin. Parašutistickým „centrem“ se staly žižkovské byty Jana Zelenky a Marie Moravcové. Na další přímé podpoře se podílelo několik členů bývalé Masarykovy ligy proti tuberkulóze a příslušníci sokolských rodin Baucovy, Fafkovy, Khodlovy, Novákovy, Ogounovy, Piskáčkovy, Sahánkovy, Smržovy, Svatošovy, a celá řada dalších jednotlivců. Jed-

ním z nejpřednějších byl nesporně člen Sokola Karlín, Antonín Oktábek.

Lze konstatovat, že bez absolutní podpory ze strany sokolského odboje by atentát – s pravděpodobností hraničící s jistotou – nebyl možný. Ladislav Vaněk ovšem s atentátem nesouhlasil a Londýn žádal o jeho odvolání. Jan Zelenka vůči němu – pouhé dva dny před útokem – vystoupil s těmito slovy: „Souhlasit nemusíš. V tom případě se ale klid z cesty.“ Sokolští radikálové pojalí atentát velmi osobně – jako krevní mstu nikoliv pouze za mrtvého náčelníka Pechláta, ale především za mrtvé z Akce Sokol. Heydrichova likvidace si ovšem vyžádala krvavou odvetu. Současně však znamenala i odvolání Mnichova ze strany Velké Británie a Francie a tím i potvrzení hranic poválečného Československa. Druhá garnitura odboje byla však doslova rozbita. Skupina Jindra přestala být v Čechách organizačně řízena v říjnu 1942, na Moravě pak počátkem roku 1943. Její vrcholné vedení bylo zatčeno v průběhu necelých dvou měsíců, mezi červencem a zářím 1942. Ladislav Vaněk padl do rukou gestapa 4. září, zemský velitel Jindry pro Moravu, Štěpán Drásal, 16. září. František Pecháček byl zatčen již 20. července 1942. Dne 27. června sice i s manželkou opustil Prahu a uchýlil se do obce Zlámaniny na Novopacko, kde žili jeho rodiče a bratr, shodou nešťastných okolností však byl zpozorován a nahlášen: „19. července se František Pecháček spolu se svou manželkou zúčastnil ilegálního setkání s funkcionáři Krkonošské župy sokolské na Kumburku. Příští den byl udán na okresním hejtmanství v Nové Pace neznámým člověkem, který vyzpozoval, že v domku Pecháčkových bydlí navíc dvě nehlášené osoby. Agilní hejtmán... věc okamžitě ohlásil na jičínském gestapu. Ještě téhož dne přijela do Zlámanin tři auto s gestapáky z Jičína i z Prahy a před polednem byli manželé Pecháčkoví, jejich švagrová i 20-letý synovec zatčeni. Odpoledne byl také zadržen Jan Pecháček. Po krátkém věznění na novopackém hejtmanství následoval převoz mužů do Val-

dic a obou žen do gestapácké věznice v areálu Krajského soudu v Jičíně.“

František Pecháček, který od počátku předpokládal, že rezistenční činnost zaplatí životem, popsal ve výsledkových protokolech gestapa svůj odboj s hrstí a nic neskrývající otevřeností: „Do organizace Jindra jsem se dostal skrze Vaňka... Nejprve mi tvrdil, že organizace Jindra je organizací dobročinnou, která řeší ekonomickou nouzi příbuzných po zatčených nebo zemřelých sokolech. Teprve později mi vysvětlil spojení na Národní revoluční výbor a skutečnost, že v případě Jindry se jedná především o tajnou politickou organizaci... Já osobně jsem převzal funkci velitele pro Čechy.“ Na dalších stranách protokolů potom Pecháček podrobně charakterizoval činnost Jindry a její strukturu v Čechách. Jeho líčení se detailně shoduje se závěrečnou zprávou o této organizaci, kterou gestapo sestavilo koncem roku 1942. V jejím závěru lze nalézt lakonické konstatování: „Všichni příslušníci organizace »Jindra«, kteří byli ve spojení s parašutisty nebo atentátníky, byli mezitím odsouzeni stanným soudem. Ladislava Vaňka a Františka Pecháčka dal soud k dispozici. Rozsudek smrti vyнесенý stanným soudem v Praze na nich bude vykonán až poté, co nebudou více prospěšni při soudním šetření...“ Pecháčkovy výsledky trvaly až do sklonku roku 1943. Drtivá většina jeho druhů z řad sokolského odboje již byla v tuto dobu mrtva – vražedné běsnění v koncentračním táboře Mauthausen si v říjnu 1942 a v lednu 1943 vyžádalo celkem 293 obětí. Iniciátor vzniku skupiny Jindra, Ladislav Vaněk, se po zatčení neúspěšně pokusil o sebevraždu, psychicky se zhroutil a vzápětí „přešel na druhou stranu“ – dal se cele k dispozici gestapu, kterému vyzradil vše, co věděl; a o sokolském odboji toho věděl opravdu hodně. Zapříčinil tak smrt řady svých odbojových druhů a po válce si jej, jako snadno vydíratelného, převzala Státní bezpečnost.

Vzpomínku na Pecháčkovy poslední dny v koncentračním táboře adresoval jednatel Sokola Turnov I, Přemysl

František Pecháček – zemský velitel OSVO v Čechách, Praha, 1939 (Sbírka Jaroslava Čvančary)

Dobiáš, v červnu 1945 tajemnickému úřadu ČOS: „V polovině ledna 1944 byl br. Franta Pecháček dopraven do koncentračního tábora Mauthausen. V tu dobu byli jako na politickém oddělení, tak na hlavní písárně naši chlapci, kteří tajně sledovali, pokud jim to bylo možno, všechny písemnosti. Druhý den po příchodu Franty Pecháčka ke mně přišel Dr. Miloš Stránský z politického oddělení a sdělil mi důvěrně, že br. Pecháček má v listinách poznámku, že má být popraven. Totéž mi potvrdil téhož dne první táborový písař... Kurt Pány z Prahy. Ujali jsme se ihned br. Pecháčka a postarali se okamžitě o vše, co se mezi námi v táboře dalo sehnat a čím jsme mohli usnadnit poslední dny života našeho milovaného bratra a přítele. Prof. Dr. Josef Podlaha, profesor chirurgie na universitě v Brně, poslal bratra Pecháčka neprodleně do sanitního tábora... do lékařského ošetření. Tam se ho ujal se vzornou pečlivostí a oddaností spoluvězeň MUDr. František Janouch... který, vrátil-li se již z koncentračního tábora... jistě podá ČOS posudek o zdravotním stavu bratra Pecháčka v té době. Br. Alois Drbohlav opatroval bratra Pecháčka jako

svého rodného bratra. První, po čem se br. Pecháček tázal, bylo, nevíme-li něco o jeho manželce. Nechtěli jsme mu říci strašlivou pravdu, ale on to vycítil a pravil: »Kamarádi, řekněte mi pravdu. Jsem chlap a vím, proč mne Němci poslali do Mauthausenu. Než zemřu, chci mít ve všem jasno.« Řekli jsme mu tedy, že jeho manželka byla v Mauthausenu v únoru 1943 plynem usmrcena... Viděli jsme za ta dlouhá léta našeho vězení umírat v Mauthausenu tisíce statečných mužů i žen, ale nikdo z nás nezapomene na poslední chvíli života br. Franty Pecháčka. Dne 3. února 1944 ráno jsem byl u něho a dal jsem mu formulář dopisu, aby mohl napsat příbuzným do Paky. Dopis chtěl jsem vzít s sebou, neboť jsem věděl, že by jej censura nepropustila. Ti, kteří měli být popraveni, nesměli již z Mauthausenu psát. Svůj poslední dopis však br. Pecháček nedopsal – byl zavolán k popravě. S úplným klidem opustil svoje lůžko, ustlal je a rozloučil se s námi. Jeho slova se nám všem vryla do duše: »Sbohem, bratři«, pravil »vím, že jdu na smrt, ale nebojím se jí. Statečný muž umře jednou, jen zbabělci umírají stokrát. Umřu s klidem, protože vím, že naše oběti nebyly marné.« Prof. Dr. Vratislav Bušek doprovodil bratra Pecháčka ze sanitního tábora do hlavního tábora, kde byl br. Franta Pecháček 3. února 1944 zastřelen.“

Po Mnichovu, ve chvílích největšího národního ponižení, vznikla báseň Františka Halase „Praze“. Její jedinečný závěr obsahuje dynamismus, velikost i tragiku celého sokolského odboje; jeho kořeny, strmý vzestup až po atentát na Heydricha – a následné bolestné umírání téměř všech jeho součástí: „Je lehké listí vavřínu a těžký padlých stín. Já vím. Já vím. Jenom ne strach. Jen žádný strach. Takovou fugu nezahrál sám Sebastian Bach, co my tu zahrajem až přijde čas až přijde čas. Kůň bronzový kůň Václavův se včera v noci trás a kniže kopí potěžkal. Myslete na chorál Malověrní. Myslete na chorál.“ Slovní spojení „jenom ne strach“ představuje ostatně poselství celého sokolského odboje na čele s bratrem Pecháčkem. Nebudeme-li se totiž bát my, budou se logicky bát ti druzí.

Jeden z posledních snímků Františka Pecháčka, lyžařský kurz v Hořicích, zima 1941. Ve skutečnosti představoval kurz záminku pro sraz vybraných členů skupiny Jindra. (Sbírka Jaroslava Čvančary)

PAMÁTNÝ DEN SOKOLSTVA 8. 10.

Připomínka památky tisícovek sokolek a sokolů,
kteří obětovali své životy za svobodu a demokracii.

Od roku 2019 se slaví jako významný den ČR.

